

A főváros felszabadulásának huszonegyedik évfordulójára

244 A jövő Budapestje

Kitáruztak a pincaajtók és kijöttek az emberek a fényre. Hogy mit láttak 21 esztendővel ezelőtt, február 13-án, amikor Budapest felszabadult, azt nagyon nehéz elmondani. A főváros romokban hevert. Hídjai elpusztultak, épületeinek nagy része megrongálódott. Üvegcserepek, villanydrótok, leomlott házfalak. Van aki kimondta keserű szóval, van aki csak gondolta visszafojtott szomorúsággal: »Lesz itt még város?«

S most, 21 év után, e régi romokra gondolva állok Budapest falra függesztett hatalmas térképe előtt a fővárosi tanács városrendezési hivatalában. Hidak a Dunán, felépült házak a romok helyén, új lakónegyedek, fényárban úszó körutak és terek. A mai Budapest.

De van itt egy másik térkép is. A holnap Budapestjét ábrázolja.

Gazdaságos várostervezés

— A városrendezés tudatforradalmi eszköz is. Amilyenre tervezik a várost, olyanok lesznek a lakói. A város lehet szép, de ha nem szeretnek benne lakni, akkor mit ér ez? A városrendezés funkcionális és gazdasági tervezés tulajdonképpen. Ha egy városnak megvan a maga jó funkciója, akkor azt széppé is lehet tenni. De fordítva nagyon nehéz. Ezen a vonalon próbálunk mi haladni!

Mező Lajos, a városrendezési csoport vezetője mondja ezt a térkép előtt, amely Budapest jövőjét mutatja. Tehát a feladat: gazdaságos várostervezés jó funkcióval. Ehhez már könnyű esztétikailag idomulni. Csak szép tervek nem érdekes készíteni, ha azok megoldása nehézségekbe ütközik, vagy a szépségen kívül mást nem nyújt a lakosságnak. A várostervezés akkor jó, ha minden emberi megnyilvánulást magába tud foglalni, így nemcsak lakást nyújt, nemcsak fedelet, hanem szórakozást is, jó munkaviszonyokat, megfelelő közlekedést, kényelmet, egészséges környezetet. Mindezt tehát figyelembe kell vennie annak, aki a tervezéssel mellé ül, hogy elképzeléseit papírra vesse.

Egy-egy új lakónegyvet megtervezése, vagy az elavult városrész rekonstrukciója nemcsak mérnöki munka. Részt vesz benne közgazdász, orvos, jogász, építész, szociológus, pedagógus. Mindenki elmondja elképzeléseit. Így rajzolódnak ki az igények. Azután jön az összehangolás: közlekedés, ütlethálózat, közművek, szórakozási lehetőség. Csak ezután kerül sor a kivitelezésre.

Igy született meg Budapest általános fejlesztési terve. Ezek alapján készült el később vagy ugyanakkor párhuzamosan a kerületi intézkedési terv, majd az egyes épületcsoportok, házak, lakások konkrét terve.

Pesterzsébet, Csepel, Kispest

Budapest világvárosához illoen, óriási tempóban fejlődik. Huszonegy esztendővel ezelőtt, amikor a romos városban megindult az új vérkeringés, alig volt több lakója egymilliónál. Ma kétmillió város, amelynek legnagyobb problémája a lakás, utána következik a közlekedés, ami világszerte hasonlóan nagy probléma. Összesen 120 ezer lakásra lenne szükség. De tegyük hozzá, hat-ezer életveszélyes lakás van Budapesten, s az ebben lakókat is új házakba kell telepíteni.

Volt egy elképzelés: az elavult városrészek rekonstrukciója. Csakhogy az a baj, hogy az elavult városrészek a leg-sűrűbben lakott területek. S ha ezek szanálásához fogunk, sosem érnék meg az utat, mert minden lebontott ház lakójának új lakást kell adni. Eppen ezért változott meg az eredeti terv: nem a belső városrészek rekonstrukciója az elsődleges feladat, hanem inkább a külsőké. Így kerül sor rövidesen Pesterzsébet, Csepel, Kispest és Zugló, valamint Óbuda rekonstrukciós terveinek végrehajtására.

— A szép elképzelés, a terv akkor válik valósággá, amikor a beruházási program is elkészül. Ez tartalmazza az építkezés költségvetését, kiterjed a közművesítésre, az úthálózatra. Ha az építési technológiából kiderült, hogy egy-egy terv nem gazdaságos, akkor átdolgozzuk. Ez persze csak az ál-

lami építkezésekre vonatkozik! — teszi hozzá Mező Lajos.

A családi házak építése ma tervezést kíván. S hogy Budán miért lassult le a társasházak és magánházak, villák építése, arra a válasz: kevés a még be nem épített, közművesített telek.

— Azt kell mondanom, hogy a jó területeket már »meget-tük!« — folytatja. — Vagyis, ami közművesítésre alkalmas terület volt, ott építettünk. Most már csak az ilyen célra alkalmatlan területeink maradtak meg.

Magasépületek és a Margitsziget

A külföldi világvárosokban egyre több a magasépület, a 20—25 emeletes ház. Nálunk idegenkednek ettől, vagy a talajviszonyok miatt nem emelünk magasépületeket?

— Nem. Egyik sem. Ez csupán építéstechnológiai kérdés. Varsóban például felvonóval építenek. Nálunk daruval. Erre alkalmas daru pedig nálunk nagyon kevés van.

— Ez azt jelenti, hogy nem is lesz nálunk magasház?

— Lesz. Több helyen 15 emeletes magasházakat tervezünk, de az átlagos magasság 10 emeletes lesz, ugyanis ez a házgyár termékeivel elérhető magasság.

— Hol épülnek magasházak?

— Terveinkben szerepelnek: a Nagykörúton a Nyugatinál, a Blaha Lujza téren, aztán épül egy a Petőfi-hídnál. Magasházakat tervezünk a Kiskörúton az Astoriával szemben és egyet a Kálvin téren. Öntött technológiával a Lágymányoson és az Újlipótvárosban is épülnek 15 emeletes lakóházak.

— És a Duna vonalán?

— Az Árpád-hídfőnél a pesti oldalon egy 30 emeletes ház épül majd fel, majd innen a Szent István parkig 15—16 emeletes házak sorát tervezik a partra. A budai oldalon az Árpád-hídtól a Nagyszombat utcáig épülnek magasházak, esetleg a Zsigmond téren. A Margitszigeten felépül az új szálló.

— A régiről mi a véleménye? A napokban omlott be.

— Azt szerintem nem kellene felépíteni. A sziget északi csücske maradjon a csendé. A sétálóké, a pihenőké.

Új lakótelepek és erdő

Szinte megelevenedik előttem a térkép, látom a jövő Budapestjét. A távlati tervek szerint 20—30 emeletes kerületközpontok alakulnak ki, irodaházak egy-egy kerületben, így Óbudán, majd a XIII. kerületben, továbbá a Bosnyák téren, a Zuglóban, az Őrsvezér tér és a Vezér út környékén, ahol 7000 lakást építenek fel, köztük sok 15 emeleteset. A Nagy Lajos király út és a Kerepesi út kereszteződésénél is kialakul az új központ.

Kelenföldön 7000 lakást terveznek, a Szentendrei házgyár itt, mint említettük, tízelemeles házakat épít, de lesz majd közöttük 15—16 emeletes öntött ház is. Óbuda központja is házgyári házakkal épül be, ide 3100 lakást terveznek. A negyedik ötéves tervben Békmegyeren épül fel 12 ezer lakás, Káposztásmegyeren pedig 15—20 ezer lakást terveznek.

— Sok szó esik a korszerű város kialakításában a zöldövezetéről. Budapesten mi a helyzet?

— A belső területeken 0,2 négyzetméter zöldterület jut egy-egy lakosra, tehát amennyire rá se tud állni. A budai oldalon ez viszont aránytalanul nagy, 50 négyzetméter lakónként. A belterületen az is baj, hogy csak esztétikailag képezik ki a zöld területeket. Kevés a magas növényzet. A virág kell, a virág szép, de ne csak virág legyen. A virágnál olcsóbb, s egészségesebb, ha erdőket telepítünk.

— Erdőt a házak közé?

— Igen, erdőt a házak közé. Tervezünk is ilyeneket Óbudán, az új lakótelepen. A peremrészekben is telepítettünk erdőt, ezek terelőerdők és azt a célt szolgálják, hogy a levegőt tisztító szelet a város felé terelje és azt az úgynevezett lassú légáramlásokat felbontsa. Különben a légutakra nagyon vigyázunk. A budai részen a Szépvölgyi úton és a tabáni részen nem tervezünk zárt jellegű építkezéseket, nehogy a légszűrőket elzárjuk. Innen kapja ugyanis a város a friss levegőt.

Ami meggyorsítaná az építkezést

Sokszor előfordul, hogy egy-egy építkezés a szokottnál is lassúbb tempóban készül, vagy néha abbamarad. Nincs munkáló, gép hiányzik vagy anyag? Nem ez a baj. Rossz a technológia, vagy rossz a koordináció a többi osztályokkal. Ezért fordul elő az is, hogy megépül a lakóház, de hiányzik hozzá a közlekedés, nincs a közelben üzlet, szórakozóhely.

A helyes megoldás az lenne, ha a beruházási pénzt a különböző tárcák »egy kalapba« dobnák, s egy beruházóra bízják a munkát. Erre van is egy nagyon jó példa: Óbuda. Itt a bevásárlóközpontot is a Belkereskedelmi Minisztériummal egyetértve a fővárosi beruházó építi, s minden a lakóteleppel összhangban épül.

Felmerült az is, hogy nyilvánosságra kellene hozni a terveket; szólni hozzá a lakosság is. Hátha egészséges, megvalósításra alkalmas javaslat érkezik a lakosság köréből. Hiszen az övéké a város, s nem lehet más szempontja a tervezésnek sem, mint az igények maximális kielégítése.

Ez egy mérnökember véleménye, aki azt is szóvá teszi, mint a sok ezer műszaki közül egy, hogy helyes volna végre megállapítani a budapesti lakások műszaki minimumát. Felmérni pontosan, hány olyan lakás van, ami lakhatatlan, s a szanálási számoknál ezeket, mint bontandó lakásokat, a statisztikából ki kellene hagyni.

— Az előbb említett nyilvános közvélemény-kutatáshoz még annyit, hogy máris rengeteg javaslat érkezik be. Ezek között érdemes felfigyelni az autósok kérésére, akik garázst sürgetnek. A garázshelyzet valóban nehéz, de ez még enyhébb kifejezés. Nincs garázs. Pedig számolni kell azzal, hogy néhány év alatt megduplázódik a gépkocsik száma. A problémát megoldani nem tudjuk, garázsokat külön nem tervezünk, de a budai házak földszintjét garázs céljára használjuk majd — kísérletképpen. Az új lakótelepeken pedig ahol erre lehetőség van, kijelölünk és bekerítünk egy-egy nagyobb területet. Erre a gépkocsitulajdonosok építhetnek majd garázst. Az új lakótelepeken 10 főre egy gépkocsit számolunk. Ennyi lesz is, mert Budapest rohamos fejlődése most kezdődik valójában...

Ezt a rohamos fejlődést, a holnapot ábrázolja a térkép. De míg az a holnap felvirrad, sok javaslatot, tanácsot, kívánságot kell figyelembe venni, aminek alapján e tervet meg is kell valósítani. Ehhez megvan a felkészültsége a budapesti mérnökgárdának és a sok kötöttség ellenére is olyat kell alkotnia, amely 40—50 év múlva sem viseli majd magán az elavultság jeleit.

Hogy ne csak szép legyen ez a város, hanem milliók igazán kényelmes, egészséges otthonává is váljék.

Illés Sándor